

Mesečni izveštaj o informacijskog poremećaja Maj 2024

Jun 2024

Action for
Democratic Society
hibrid.info

Mesečni izveštaj o informacijskog poremećaja Maj 2024

Izdavač: ADS/hibrid.info

Priština, jun 2024

© Sva prava su rezervisana od strane ADS/hibrit.info. Prava intelektualne svojine su zaštićena Zakonom br. 04/L-065 o autorskom i srodnom pravu i Zakonom br. 05/L-047 o izmenama i dopunama Zakona br. 04/L-065 o autorskom i srodnom pravu.

Nijedan deo ovog izdanja se ne može reprodukovati, čuvati u elektronskim sistemima ili prenositi u bilo kojoj formi ili bilo kojim sredstvom, bilo mehanički, fotokopiranjem, snimanjem ili na neki drugi način bez prethodnog pismenog odobrenja izdavača.

Ovaj izveštaj je objavio Action for Democratic Society (ADS) u sklopu projekta “Promovisanje objektivnog novinarstva i borbe protiv dezinformacije”, a koji je podržan od strane National Endowment for Democracy (NED).

Sadržaj dokumenta je odgovornost ADS-a i ni na koji način se ne može smatrati da odražava stav NED-a.

Projekat finansiraju:

Projekat realizuju:

Sadržaja

Kategorije ocenjivanja lošeg informisanja

Teme koje se koriste za stvaranje i prenošenje sadržaja lošeg informisanja

Vrste oblasti

Vrste izdavača

Klasifikacija medijskih objava na albanskom i srpskom jeziku

Ličnosti i institucije o kojima se najviše govorilo

01. 02. 03. 04. 05. 07.

Uvod

Ovaj sažeti i opisni izveštaj, prvi te vrste na Kosovu do sada, odražava stanje informisanja (dezinformisanja) tokom maja 2024. godine na osnovu podataka koje je obezbedila platforma za proveru činjenica – hibrid.info. Format ovog izveštaja je prvi i jedini te vrste. Prati i prikazuje stanje za period od mesec dana, a ovo je dvadeset treći mesečni izveštaj koji je do sada objavljen.

Ovaj izveštaj je osmišljen od strane platforme za proveru činjenica hibrid.info, deo kosovske nevladine organizacije „ Action for Democratic Society” (ADS) i podržan je od strane američke fondacije „National Endowment for Democracy” (NED) u okviru projekta „Promovisanje objektivnog novinarstva i borbe protiv dezinformacije“.

Ovaj monitoring izveštaj daje pregled oblika medijskog informisanja o događajima na Kosovu i oko njega. U nastavku ovog izveštaja predstavljene su neke figure (grafikoni) iz baze podataka hibrid.info, podeljene kroz nekoliko kategorija procene koje su deo metodologije za proveru činjenica ove platforme.

Izveštaj tretira 8 uporednih kategorija podataka, sa ciljem da pruži objektivnije pojašnjenje stanja informisanja i da objasni tendencije lošeg informisanja za ovaj period praćenja.

Kategorije praćenja su:

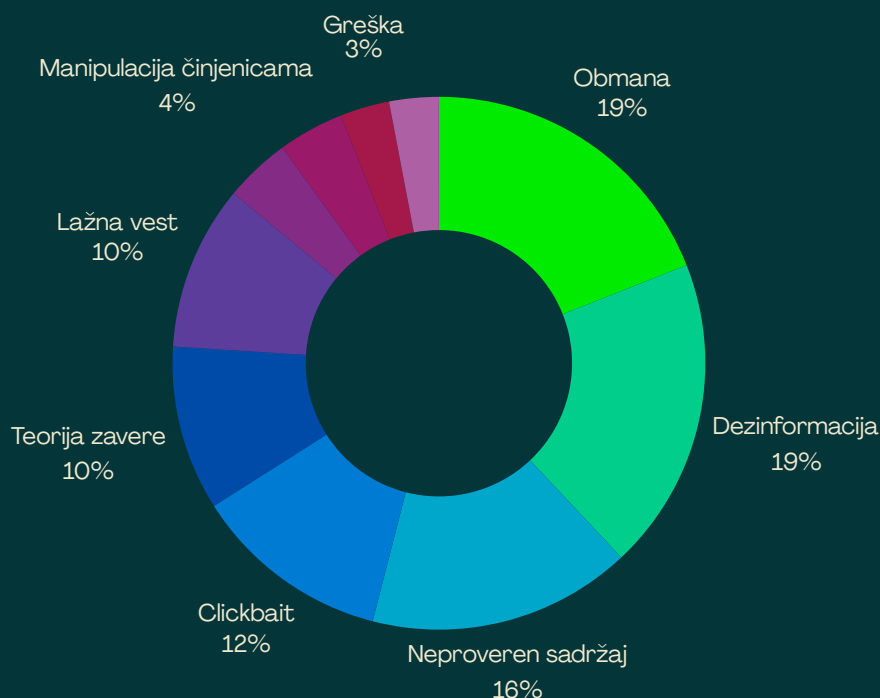
- Procene članaka lošeg informisanja
- Teme koje se koriste za stvaranje i prenošenje sadržaja lošeg informisanja
- Oblasti u kojima se stvaraju i prenose članci lošeg informisanja
- Institucije i ličnosti pomenute u člancima lošeg informisanja
- Vrste medija koji su stvarali i prenosili sadržaj lošeg informisanja
- Kategorizacija medija na albanskom i srpskom jeziku koji su stvarali i prenosili sadržaje lošeg informisanja
- Vrste objavljivača na društvenim medijima koji su stvarali i prenosili sadržaj lošeg informisanja
- Provera i procena iskaza

Sadržaj kojim su se bavili istraživači hibrid.info i koji je poslužio za izradu ovog izveštaja je uglavnom onaj koji je objavljen na albanskom i srpskom jeziku.

Kategorije ocenjivanja lošeg informisanja

GLAVNE KATEGORIJE

Ovde su glavne kategorije koje su navedene prema kategoriji za procenu

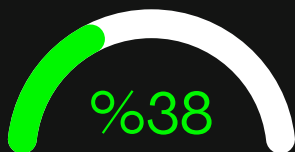

Na osnovu praćenja i obrade 73 sadržaja lošeg informisanja tokom maja 2024. godine evidentirano je da su lažni sadržaji i dezinformacije bile dve glavne kategorije lošeg informisanja, svaka sa po 19 %. Iza ovih kategorija slede neprovereni sadržaj sa 16 %, clickbait članci sa 12 %, teorije zavere sa 10 % i lažne vesti sa 10 %.

Kao i prethodnog meseca, kada su dezinformacije dominirale kao kategorija lošeg informisanja, i ovog meseca su dominirali sadržaji lošeg informisanja, uprkos činjenici što su pretrpeli blagi pad. Obmanjujući sadržaji, u prethodnom mesecu su se nalazili na trećem mestu kao kategorija evulacije sa 16 %. U ovom mesecu (maju) su sa porastom od 3 % i rangirani su na prvoj poziciji sa 19 % prema kategorijama evaluacije. To je rezultat činjenice da je postojalo mnoštvo tema iz političkih i društvenih oblasti koje su ocenjene kao dezinformacije ili obmana.

Ove dve kategorije prati neprovereni sadržaj sa 16 %, koji je pretrpeo pad u odnosu na april, kada je bio na drugom mestu (sa 22 % u aprilu 2024. godine na 16 % u maju 2024. godine). Gotovo sav ovaj neprovereni sadržaj objavljen je na društvenim medijima, uglavnom su teme iz oblasti bezbednosti.

Neprovereni sadržaj prate clickbait članci u istom procentu kao i prethodnog meseca i teorije zavere koje su zabeležile porast od 4 % u odnosu na april (sa 6 % u aprilu 2024. godine na 10 % u maju 2024. godine).

38 % obrađenih članaka lošeg informisanja dobilo je ocenu "obmana" i "dezinformacija".

Analiza vrsta ocenjivanja

1.1

01. Obmana

Gotovo sav obmanjujući sadržaj objavljen je na stranicama i nalozima društvenih medija (Facebook, TikTok). Dominantne oblasti u kojima se objavljuje lažni sadržaj su iz oblasti društva (11 %) i politike (5 %). Tri glavne teme o kojima je objavljen obmanjujući sadržaj odnosile su se na objavljivanje proizvoda za koje se tvrdilo da leče razne bolesti, kao i na objave na društvenim medijima sa tvrdnjom o davanju kredita i sukobu između Izraela i Hamasa. Nisu izostale i druge teme, poput pomoći za lečenje, nagradnih igri, mogućnosti zapošljavanja, itd.

03. Neproveren sadržaj

Neprovereni sadržaj je objavljen prvenstveno na stranicama i nalozima društvenih medija, uključujući dve objave na pravim medijima. Neprovereni sadržaji objavljeni u pravim medijima odnosili su se na tvrdnju da je povređen pripadnik Kosovskih bezbednosnih snaga (KBS) eksplozijom eksplozivne naprave, kao i na tvrdnju o smeni zamenika pomoćnika državnog sekretara SAD Gabrijela Eskobara, koju je demantovao Stejt department. Dok su na društvenim medijima objavljeni neprovereni sadržaji u vezi sa naoružanjem KBS-a, Severom, ukupnim brojem Albanaca u svetu, itd.

05. Lažna vest

Teorije zavere objavljivi su uglavnom mediji na srpskom jeziku u vezi sa incidentima u naseljima sa srpskom većinom na Kosovu i drugim temama. Pozivajući se na saopštenja Kancelarije za Kosovo u Vladi Srbije, neki događaji u srpskim naseljima su bez činjenica protumačeni kao etnički motivisani. Isto tako, mediji su objavili i neosnovane tvrdnje da je premijer Kosova Aljbin Kurti ponudio Vatikanu srpske hramove (pravoslavne crkve) na Kosovu, kao i tvrdnje potpredsednika Vlade Srbije Aleksandra Vulina koji je bez činjenica povezao „Veliku Albaniju“ sa prijemom Kosova u Savet Evrope.

02. Dezinformacija

Dezinformacije su objavljene na društvenim medijima (14 %) i pravim medijima (5 %) na albanskom i srpskom jeziku. Ovi sadržaji lošeg informisanja su uglavnom objavljeni iz oblasti politike, bezbednosne i društva. U medijima na srpskom jeziku objavljene su dezinformacije uz lažnu tvrdnju da je Edi Rama bez saglasnosti grčkih vlasti održao miting u Grčkoj, kao i dezinformacije gde se putem jedne fotografije, na kojoj se vidi kandidat za gradonačelnika na predstojećim lokalnim izborima u Beogradu Savo Manojlović, navodno tvrdi se da je ta fotografija snimljena 2015. godine i da je žena koja se vidi pored njega potpredsednica Skupštine Kosova Saranda Bogujevci. Dok su u sadržajima lošeg informisanja na albanskom jeziku, koji se objavljuju u pravim medijima i društvenim medijima, obuhvaćene teme kao što su cena hleba, naoružavanje kosovske policije, mere EU protiv Kosova, Kosovo i Savet Evrope, itd.

04. Clickbait

Gotovo svi "clickbait" sadržaji su objavljeni na informativnim portalima u vezi sa temama iz oblasti crne hronike, društva i sporta. Sadržaji iz crne hronike odnosili su se na tragične događaje i staru vest, za koje se u naslovu ne navodi mesto događaja. Čak i za društvene teme, poput penzija i porodičnih problema, kao i o odlasku za Germiju za 1. maj, korišćeni su generalizujući i nerazjašnjavajući naslovi.

06. Lažna vest

Sve lažne vesti su se objavile na društvenim medijima iz oblasti bezbednosti, društva i politike. Objavljene su lažne vesti o naoružavanju KBS-a teškom artiljerijskom vojnom opremom, ceni hleba, lečenju bolesti, itd.

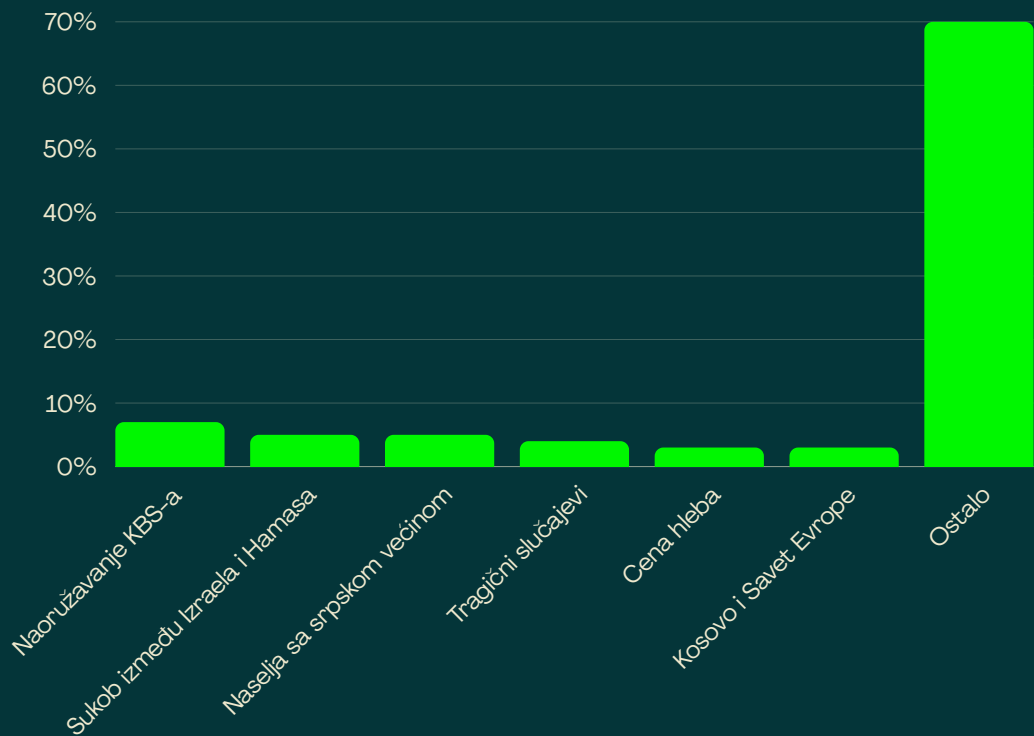
Ostali članci sa sadržajem lošeg informisanja ocenjeni su u kategorijama: manipulacija činjenicama, greška, dezinformacija/clickbait i clickbait/dezinformacija.

Teme koje se koriste za stvaranje i prenošenje sadržaja lošeg informisanja

2

GLAVNE KATEGORIJE

Ovde su glavne kategorije koje su navedene prema temama

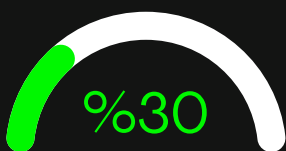

Nakon formalizacije kupovine dronova „Bajraktar” od Turske, na društvenim medijima su počele da kruže razne spekulacije o snabdevanju drugim naoružanjem, uključujući i tešku artiljeriju (helikoptere, tenkove, avione). Objavljivanje lošeg informisanja u vezi sa neosnovanim tvrdnjama o snabdevanju KBS-a oružjem učinilo je da ova tema dominira tokom maja meseca u kategorizaciji tema za koje se loše informisalo.

U međuvremenu, sukob između Izraela i Hamasa, koji je počeo 7. oktobra prošle godine (2023.), i dalje se koristi kao tema za loše informisanje. I tokom ovog meseca objavljeni su neki neprovereni sadržaji i dezinformacije u vezi sa sukobom, što čini da se ova tema nalazi na drugom mestu po broju loših informacija.

Neki incidenti koji su se desili u naseljima sa srpskom većinom na Kosovu tokom maja meseca iskorišćeni su od strane određenih kanala za stvaranje teorija zavere o počiniocima i ciljevima zločina, bez iznošenja činjenica.

U okviru sadržaja lošeg informisanja pronađenih tokom ovog meseca, tretirane su i loše informacije vezane za tragične slučajeve (smrt i ubistvo), cenu hleba, kao i sadržaji koji su se odnosili na Kosovo i Savet Evrope.

30 % glavnih tema odnosi se na naoružavanje KBS-a, sukob između Izraela i Hamasa, naselja sa srpskom većinom, tragične slučajeve, cenu hleba i Kosovo i Savet Evrope.

Analiza ocene činjenica prema temama

2.1

U nastavku su analizirane četiri glavne teme kojima se bave mediji i različiti izdavači u sažetom obliku prema merenjima platforme hibrid.info kroz metodologiju provere činjenica.

01. Naoružavanje KBS-a

Sav sadržaj u vezi sa napadom Irana na Izrael objavljeni su na TikTok nalozima, Facebook stranicama i YouTube kanalima na albanskom jeziku. Ovi sadržaji iz oblasti bezbednosti su ocenjeni kao lažne vesti i neprovereni sadržaj. Tvrdnje da je Turska donirala 10 borbenih helikoptera "Apač" KBS-u i da je Italija ponudila na kupovinu helikoptere KBS-a smatrane su lažnim vestima. Tvrdnje da je KBS snabdeven sa 33 vozila „BMC Vuran“ i drugom vojnom opremom ocenjene su kao neprovereni sadržaj.

03. Naselja sa srpskom većinom

U pravim medijima i društvenim medijima na srpskom jeziku objavljeni su sadržaji lošeg informisanja u vezi sa nekoliko incidenata u naseljima sa srpskom većinom na Kosovu, uz osvrt na saopštenja Kancelarije za Kosovo u Vladi Srbije i njenog šefa Petra Petkovića. Ovi sadržaji iz oblasti bezbednosti ocenjeni su kao teorije zavere zbog činjenice da su Kancelarija i njen šef, incidente koji su se desili u naseljima sa srpskom većinom, uprkos činjenici da su cilj i počinioci zločina nepoznati, protumačili bez činjenica kao nameru etničkog čišćenja Srba.

02. Sukob između Izraela i Hamasa

Loše informisanje u vezi sa sukobom između Izraela i Hamasa objavile su Facebook stranice i TikTok nalozima. Ovo loše informisanje je iz oblasti bezbednosti i politike koja je ocenjena kao obmana, manipulacija činjenicama i neprovereni sadržaj. Sadržaji objavljeni na društvenim medijima sa tvrdnjama da je glumac Mel Gibson govorio o Izraelu, kao i fotografije stvorene veštačkom inteligencijom, na kojima se vide neki vojnici kako drže albansku nacionalnu zastavu pored izraelske, ocenjeni su kao obmana... Kao neprovereni sadržaj ocenjene su objavljenje fotografije sa tvrdnjom da predstavljaju bombaške napade koji se trenutno dešavaju u gradu Rafa u Pojasu Gaze. Dok je kao manipulacija činjenicama ocenjena izjava premijera Rame, koji objašnjava poziciju komunističke Albanije u odnosu na izraelsko - palestinski sukob, a koja je pogrešno protumačena kao zamerka albanskog premijera prema sekretaru Blinkenu.

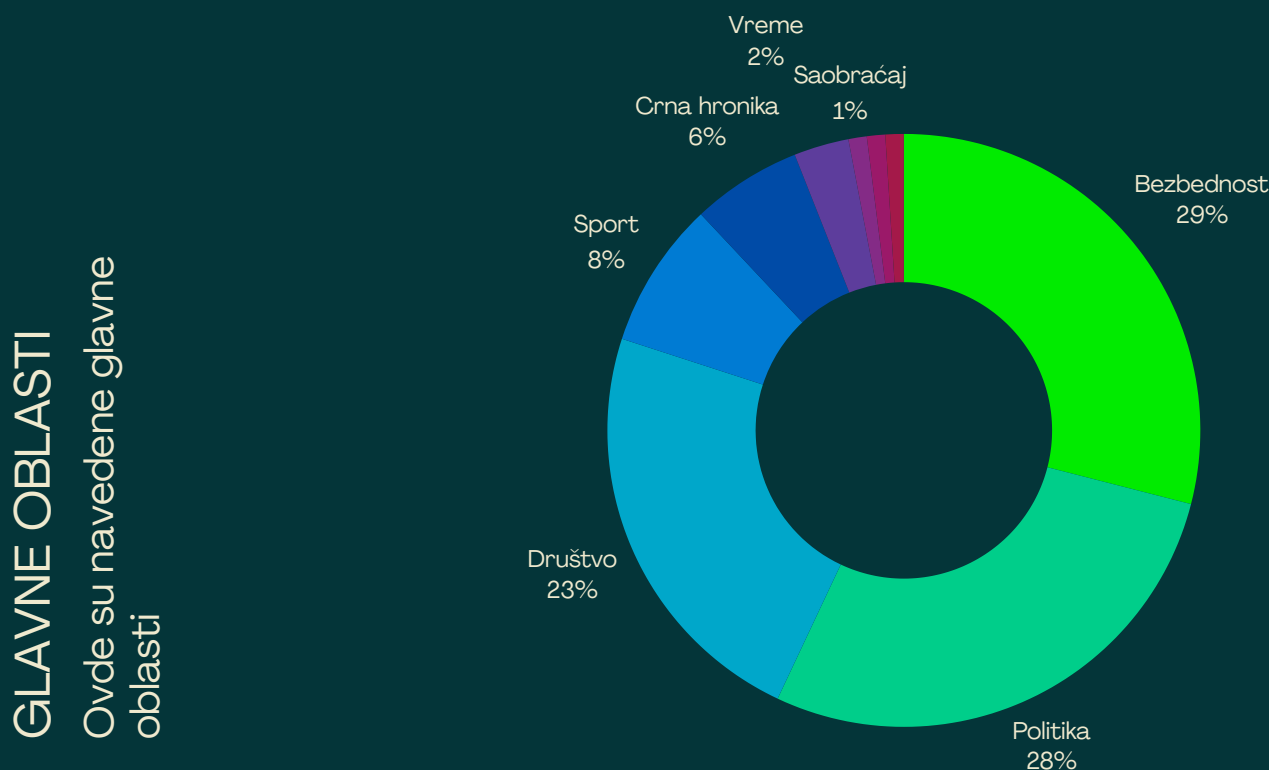
04. Tragični slučajevi

Sadržaji lošeg informisanja o tragičnim slučajevima (smrt, ubistvo) objavljeni su u pravim medijima iz oblasti crne hronike, koji se smatraju mamcima za klikove. Informativni portali objavili su članke koji se odnose na tragične slučajeve (smrt, ubistvo), događaje koji se nisu dogodili na Kosovu, ali mesto događaja nije objavljeno u naslovima ovih članaka.

3

Vrste oblasti

Na osnovu praćenja i nalaza sadržaja lošeg informisanja koji su obrađeni tokom maja meseca, proizilazi da su različiti izdavači (pravi mediji, sumnjivi portali i društveni mediji) proizveli i prenosili najviše sadržaja lošeg informisanja iz oblasti bezbednosti.

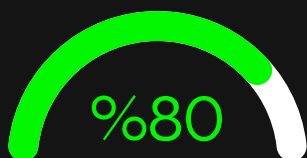

Oblast bezbednosti je prošlog meseca (aprila) bila na drugom mestu sa 28 %, dok je u ovom mesecu (maju) sa istim procentom bila na prvom mestu sa 29 %. Sa ovog domena se objavljuju uglavnom neprovereni sadržaji, dezinformacije i lažne vesti, čime bezbednost dominira što se oblasti tiče. U oblasti bezbednosti, bilo je lošeg informisanja o temama kao što su naoružavanje KBS-a, naselja sa srpskom većinom, sukob između Izraela i Hamasa, Sever, naoružavanje kosovske policije, itd. Značajan deo njih je ocenjen kao neproveren sadržaj, teorija zavere i lažne vesti koje su se objavile uglavnom na društvenim medijima.

Sledi oblast politike, koja je tokom prošlog meseca (aprila) bila na prvom mestu sa 29 %, tokom maja meseca loše informisanje iz ove oblasti su pretrpele pad od 1 %, što je učinilo da se ova oblast nađe na drugom mestu sa 28 %. Dok, što se tiče političkih tema, imamo razne, pa i ovde, mere EU prema Kosovu, priznavanje Kosova, dijalog između Kosova i Srbije, itd. Čak su i loše informacije iz oblasti politike uglavnom ocenjene kao dezinformacije i obmana, a objavljeni su na društvenim medijima i pravim medijima.

Loše informisanje o društvenim temama je smanjeno za 6 % u odnosu na prethodni mesec, što je uticalo da se ova oblast rangira na trećem mestu. U društvenim temama dominiraju lažni sadržaji za davanje kredita, proizvodi za koje se tvrdi da leče određene bolesti, cena hleba, mogućnosti zapošljavanja, itd. Ovi sadržaji lošeg informisanja su uglavnom ocenjeni kao obmana i dezinformacije koje su objavljene na društvenim medijima.

Na četvrtom mestu se nalazi loše informisanje iz oblasti sporta. Ovi sadržaji su objavljeni na pravim medijima i društvenim medijima, koji su ocenjeni uglavnom kao obmanjujući sadržaj i dezinformacije.

80 % obrađenih sadržaja lošeg informisanja su iz oblasti društva, politike i bezbednosti.

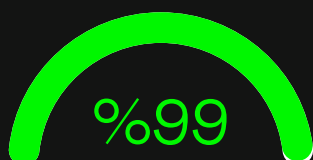
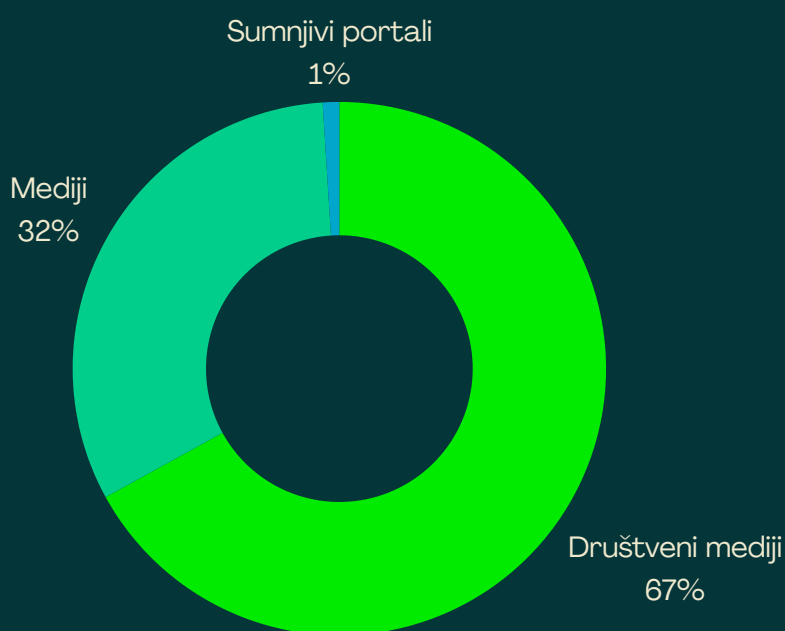
4

Vrste izdavača

Kao što se dogodilo prošlog meseca (aprila), kada su dominirale loše informacije objavljene na društvenim medijima, čak i tokom ovog meseca (maja), i dalje su dominirale loše informacije koje objavljuju stranice i nalozi na društvenim medijima. Bazirajući se na nalazima i obrađenom sadržaju lošeg informisanja, postoji blagi porast od 1 % lošeg informisanja objavljenog na društvenim medijima u odnosu na april (sa 66 % u aprilu 2024. godine na 67 % u maju 2024. godine). Ovo se može objasniti činjenicom da se sav obmanjujući sadržaj i lažne vesti i značajan deo dezinformacija i neproverenih sadržaja objavljuju na društvenim medijima.

Loše informacije identifikovane i obrađene tokom ovog meseca, koje su objavljene u pravim medijima (informativnim portalima), imaju sličan procenat kao i sadržaji objavljeni tokom prethodnog meseca (aprila). To je zbog činjenice da se skoro sav sadržaj clickbait članaka i jedan deo dezinformacija, grešaka i teorija zavere objavljuju u pravim medijima.

RAZLIKA U PROCENTU IZMEĐU
IZDAVAČA SA SADRŽAJOM
LOŠEG INFORMISANJA

99 % članaka sa sadržajem lošeg informisanja objavili su izdavači na društvenim mrežama (67 %) i pravim medijima (32 %).

5

Klasifikacija medijskih objava na albanskom i srpskom jeziku

Ovo merenje pokazuje na kom jeziku su objavljeni praćeni članci lošeg informisanja u jednomesečnom periodu, kategorišući medije na albanskom, srpskom i drugim jezicima u odnosu na njihovo izveštavanje o dešavanjima na Kosovu.

PROCENAT MEDIJSKIH OBJAVA NA ALBANSKOM I SRPSKOM JEZIKU

Uzorak praćenja i obrađivanja sadržaja lošeg informisanja sa platforme „hibrid.info“ fokusiran je na loše informisanje na albanskom jeziku, objavljeno u medijima, sumnjivim portalima, kao i na stranicama i nalogima na društvenim medijima. Kao rezultat toga, tokom maja 2024. godine, objave na ovom jeziku činile su 86 % obrađenih slučajeva.

Tokom ovog meseca, u okviru praćenja, obrađena su i dva slučaja lošeg informisanja na engleskom jeziku koji su se odnosili na dešavanja na Kosovu.

Analiza članaka ove kategorije

5.1

U ovom delu izveštaja analiziraju se objave lošeg informisanja objavljene u medijima na albanskom, srpskom i drugim jezicima. Sledi opis njihovog odnosa između kategorizacija, oblasti i tema o kojima se govori.

01. Objave na albanskom jeziku

Više od polovine sadržaja lošeg informisanja objavljenih na albanskom jeziku objavljeno je na društvenim medijima (63 %), dok je ostatak objavljeno na pravim medijima (22 %) i sumnjivim portalima (1 %). Gotovo sav obmanjujući sadržaj i značajan deo dezinformacija, neprovereni sadržaj i clickbait članci objavljeni su na društvenim medijima. Dok su se u tradicionalnim medijima objavili skoro svi clickbait članci, sve greške i jedan deo dezinformacija i neproveren sadržaj. U društvenim medijima dominiraju sadržaji lošeg informisanja iz oblasti društva, bezbednosti i politike, dok su u pravim medijima sport, politika i crne hronike glavne oblasti.

02. Objave na srpskom jeziku

Gotovo sav sadržaj lošeg informisanja na srpskom jeziku objavili su mediji na srpskom jeziku, a neki i na društvenim medijima. Ovo loše informisanje je iz oblasti bezbednosti i politike koje je ocenjeno kao teorija zavere i dezinformacije. Teorije zavere su ocenjene za incidente u naseljima sa srpskom većinom za koje se bez činjenica tumačilo da su etnički motivisani. Teorijama zavere smatraju se tvrdnje da je Kurti Vatikanu ponudio srpske hramove na Kosovu, kao i nečinjenično povezivanje „Velike Albanije“ sa prijemijom Kosova u Savet Evrope od strane potpredsednika vlade Aleksandra Vulina. Tvrdnje da je Edi Rama održao miting u Grčkoj bez saglasnosti grčkih vlasti, kao i tvrdnja da se na fotografiji srpskog političara kandidata za predsednika na predstojećim lokalnim izborima u Beogradu Save Malojevića, koja je snimljena 2015. godine, pored njega nalazi žena, odnosno da se radi o potpredsednici Skupštine Kosova Sarandi Bogujevci.

6

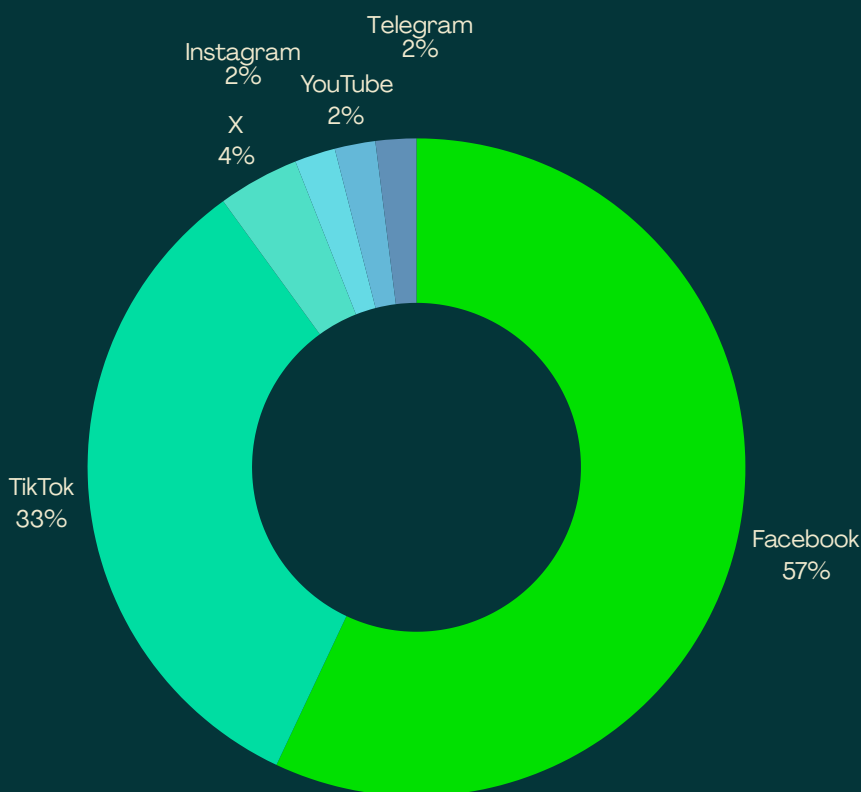
Vrste društvenih medija

U ovom delu analiziraju se samo članci lošeg informisanja objavljeni i preneti od strane izdavača na društvenim mrežama i u ovom slučaju nisu uključene objave u drugim medijima (pravi mediji i sumnjivi portali).

Tokom maja meseca, 57 % sadržaja lošeg informisanja na društvenim medijima objavljeno je na Facebook-u, dok je 33 % na TikTok-u, zatim sledi na X-u sa 4 % i Instagramu, YouTube i Telegramu sa 2 %. Kao i prethodnog meseca, loše informisanje objavljeno je na Facebook-u nastavilo je da dominira, pretrpevši pad od 20 % (sa 77 % u aprilu 2024. godine na 57 % u maju 2024. godine).

U međuvremenu, dezinformacije pronađene i adresirane na društvenim medijima TikTok su zabeležile porast od 10 % (sa 23 % u aprilu 2024. godine na 33 % u maju 2024. godine). Tokom ovog meseca, sadržaj lošeg informisanja pronađen je i na drugim platformama kao što su Instagram, X i YouTube.

PROCENAT OBJAVA NA
DRUŠTVENIM MEDIJIMA

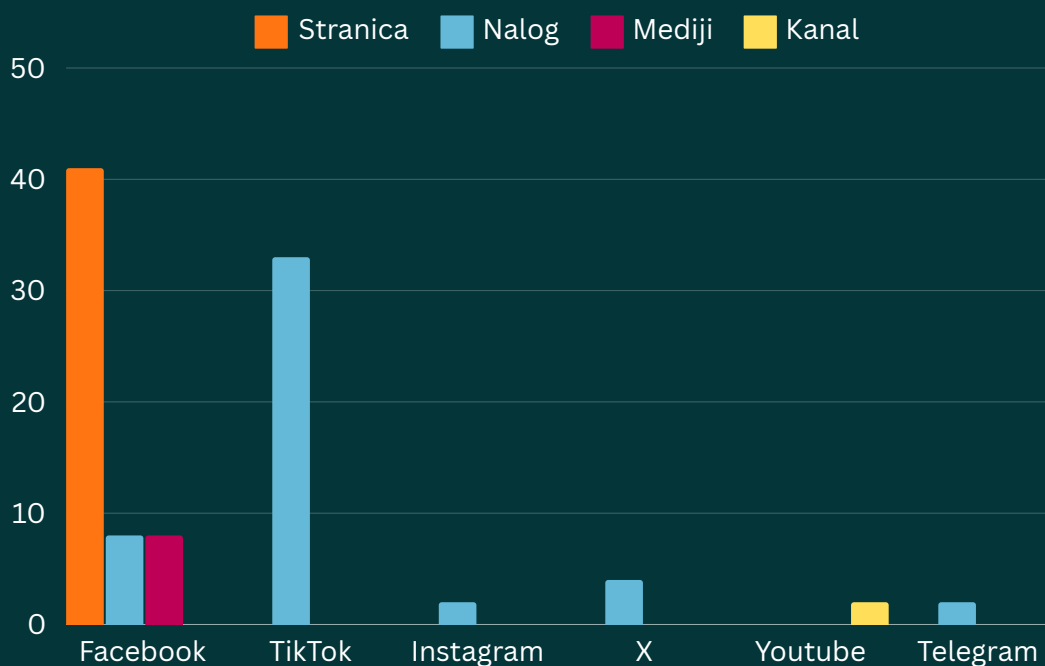
6.1

Vrste objava na društvenim medijima

Ovo merenje analizira, kroz podatke praćenja, interakciju na društvenim medijima u vezi sa objavljivanjem i prenošenjem članaka lošeg informisanja različitih izdavača na društvenim medijima. Ovo se radi preko ovih glavnih kategorija izdavača: naloga, stranica, profila, medija i kanala kojima upravljaju korisnici društvenih medija.

Pronađeni i obrađeni sadržaji lošeg informisanja na društvenim medijima za mesec april 2024. godine uglavnom su objavljeni na Facebook stranicama (41 %) i nalozima (8 %), zatim TikTok nalozima (33 %) i Instagram nalozima (8 %). U maju su 8 % loše informacije objavili mediji na Facebook-u, 4 % nalozima na X-platформи i 2 % Telegram nalogu i YouTube kanalu.

PROCENAT VRSTE OBJAVA NA DRUŠTVENIM MEDIJIMA

6.2 Analiza vrsta objava na društvenim medijima

U nastavku se analiziraju ove kategorije društvenih medija u odnosu na objavljivanje i prenošenje sadržaja lošeg informisanja.

01. Facebook

Društvo (31 %), bezbednost (8 %) i politika (6 %) su tri glavne oblasti za koje se loše informisalo tokom ovog meseca na Facebook-u. Što se tiče kategorija, lažni sadržaj čini 16 %, dok neprovereni sadržaj i dezinformacije čine po 14 %. U lošem informisanju objavljenim na Facebook-u bilo je mnoštvo različitih tema iz navedenih oblasti, ali su dominirale lažne vesti i dezinformacije o ceni hleba, obmanama u vezi sa davanjem kredita, kao i neprovereni sadržaji o sukobu između Izraela i Hamasa.

03. X

Na X platformi objavljene su teorije zavere sa tvrdnjom šefa Kancelarije za Kosovo u Vladi Srbije Petra Petkovića o proterivanju i progonu Srba koji žive na Kosovu, kao i neproveren sadržaj, uz tvrdnju da je fotografija Radoičića naoružanog pored biste „Cara Lazara“ na Severu iz 2023. godine.

05. Youtube

Jedan kanal na You Tube objavio je video materijal u kome se tvrdi da je Kosovo izrazilo interesovanje za nabavku naoružanja i vojne opreme, a koji je ocenjen kao neproveren sadržaj.

02. TikTok

Lažne vesti (10 %) i obmanjujući sadržaj (10 %) su dve glavne kategorije koje su dominirale u praćenju i nalazima lošeg informisanja na TikTok-u za mesec maj. Bezbednost (18 %), politika (12 %) i sport (2 %) su tri oblasti za koje se loše informisalo na TikTok platformi. Naoružavanje KBS-a i sukob između Izraela i Hamasa su dve teme za koje se, među mnogim drugim temama, najviše objavilo dezinformacija.

04. Instagram

Na nalogu na Instagramu objavljen je video materijal sa tvrdnjom da predstavljaju mašine koje uzimaju pesak iz afričkih pustinja, šireći ga po atmosferi, da zagađuju vazduh, što je ocenjeno kao teorija zavere.

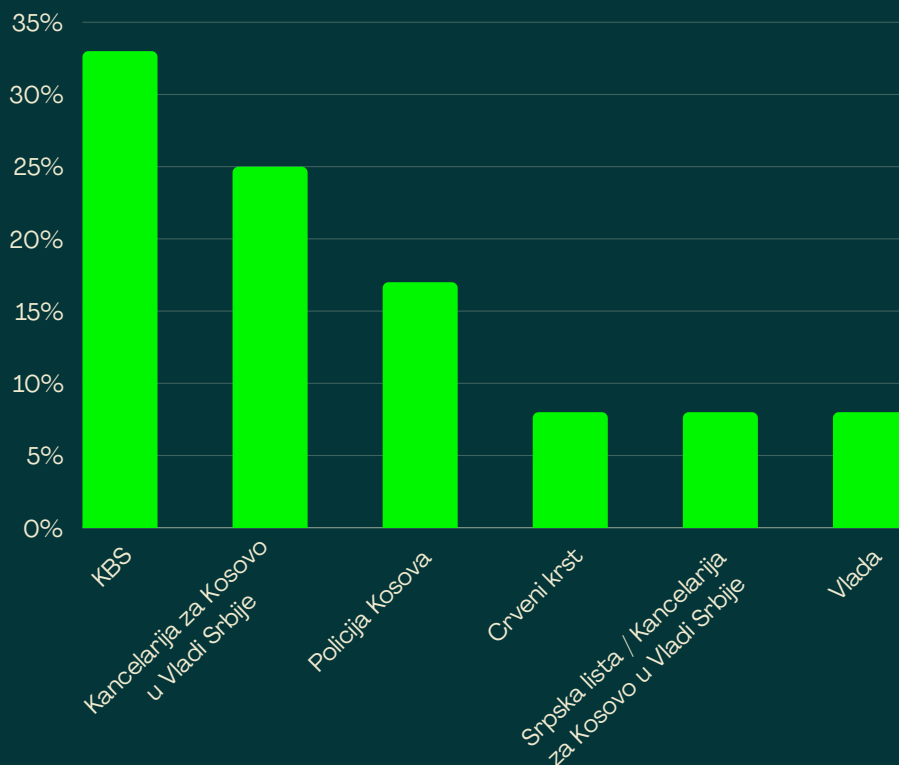
05. Telegram

Na Telegram nalogu na srpskom jeziku objavljena je lažna tvrdnja da je Edi Rama održao miting u Grčkoj bez saglasnosti grčkih vlasti, što je ocenjeno kao dezinformacija.

Ličnosti i institucije o kojima se najviše govorilo

Ovo merenje analizira podatke o kojim institucijama i ličnostima (javnim i političkim ličnostima) se najviše govorilo kroz praćenje tekstova sadržaja lošeg informisanja.

RANGIRANJE INSTITUCIJA O KOJIMA SE NAJVIŠE GOVORILO PREMA PROCENTU

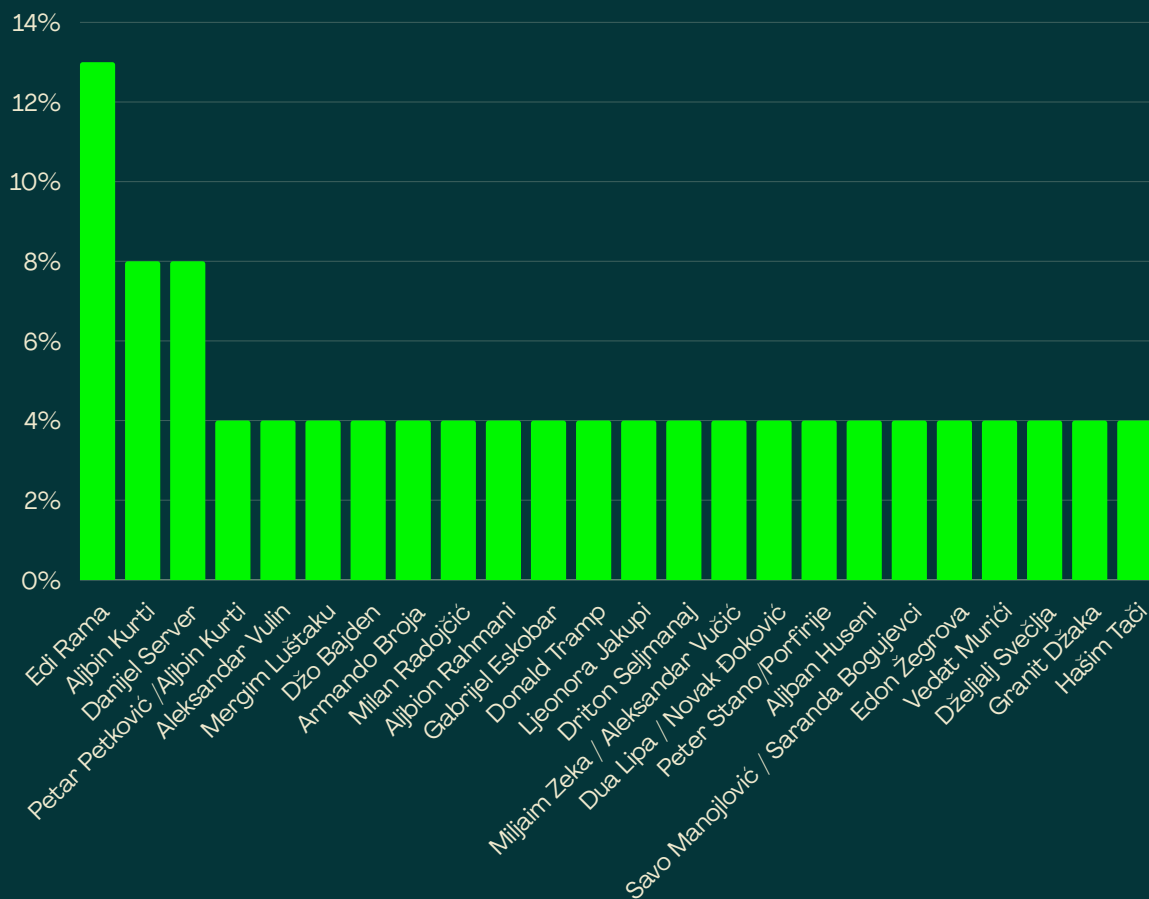
Na osnovu 73 sadržaja lošeg informisanja, koji su pronađeni i obrađeni tokom maja 2024. godine, proizilazi da se od 11 njih najviše govorilo o 6 različitih institucija. Među pomenutim institucijama prednjače Kosovske bezbednosne snage (FSK) i Kancelarija za Kosovo u Vladi Srbije.

Kosovske bezbednosne snage se pominju u četiri sadržaja lošeg informisanja, posebno u neproverenom sadržaju i lažnim vestima objavljenim na društvenim medijima. O ovoj instituciji se govorilo u neproverenim tvrdnjama vezanim za nabavku teške vojne artiljerije.

Kancelarija za Kosovo u Vladi pominje se u četiri sadržaja lošeg informisanja u kontekstu sa političkim subjektom na Kosovu, Srpskom listom. Ova Kancelarija se pominje u teorijama zavere koje su mediji objavili na srpskom jeziku, a koje su, pozivajući se na saopštenja ove Kancelarije, neka dešavanja u naseljima sa srpskom većinom na Kosovu tumačila kao etnički motivisana.

O Policiji Kosova (PK) govorilo se u dve dezinformacije objavljene na društvenim medijima, gde se kroz objavljenu fotografiju lažno tvrdilo da se Kosovska policija opremila sa 5000 dugih pušaka, kao i kroz video materijal za koji se tvrdilo da predstavlja Kosovsku policiju u akciji. Međutim radi se o video snimku sa snimanja jedne serije.

RANGIRANJE LIČNOSTI GOVORENIH PO PROCENTIMA

Premijer Kosova Aljbin Kurti (4 dezinformacije) i premijer Albanije Edi Rama (3 dezinformacije) su dve ličnosti o kojima se najviše govorilo u 24 sadržaja lošeg informisanja, kada se radi o ličnostima o kojima se najviše govorilo. O Kurtiju su mediji na srpskom jeziku govorili konspirativnom tvrdnjom da je Kurti ponudio Vatikanu srpske hramove na Kosovu, kao i lažnom tvrdnjom o porastu zločina za 80 % tokom vremena vladavine Aljbina Kurtija. Kurti se pominjao i u teoriji zavere gde šef Kancelarije za Kosovo u Vladi Srbije Petar Petković bez činjenica tvrdi da Kurti kriminalizuje severni deo zemlje i pokušava da nađe opravdanja za „fizičko i pravno nasilje” protiv Srba.

O premijeru Rami se govorilo u sadržajima lošeg informisanja, uključujući i izjavu u kojoj on objašnjava poziciju komunističke Albanije u odnosu na izraelsko - palestinski sukob, što se pogrešno tumačilo kao zamerka albanskog premijera protiv američkog sekretara Antonija Blinkena; lažna tvrdnja da je Rama rekao da Srbija nikada neće priznati Kosovo; kao i dezinformacija na srpskom jeziku na Telegramu da je Edi Rama održao miting u Grčkoj bez saglasnosti grčkih vlasti.

Metodologija

Za izradu ovog izveštaja o monitoringu korišćene su kvantitativne i kvalitativne metode.

Što se tiče kvantitativnih metoda, prvo je bazu podataka kreirao ADS/hibrid.info kako bi se razmotrili i detaljno analizirali trendovi lošeg informisanja. Preko ove baze podataka, koju redovno održavaju i ažuriraju zaposleni ADS/hibrid.info, redovno se prate članci sa sadržajem lošeg informisanja. Odabir sadržaja lošeg informisanja za tretman zasniva se na važnosti, relevantnosti, viralnosti i kontekstu. Ovi kriterijumi se utvrđuju nakon praćenja od strane tima sa iskustvom u oblasti informisanja.

To znači da su svi članci objavljeni na platformi hibrid.info smešteni u bazu podataka i ona služi kao jedan od glavnih izvora za pripremu izveštaja o monitoringu. Pored toga, metodologija korišćena za analizu podataka predstavljenih u izveštaju o monitoringu omogućava filtriranje podataka na dnevnom, nedeljnom i mesečnom nivou iu pretežno kvantitativnom obliku kako bi se jasnije razumeo fenomen dezinformisanja analiziranih članaka za ovaj jednomesečni period praćenja prema različitim kategorijama procene.

Pored toga, još jedan važan izvor za ovaj izveštaj je metodologija ADS/hibrid.info (objavljena na sajtu hibrid.info) za borbu protiv informacionog poremećaja. Metodologiju, koja se prvenstveno zasniva na kvalitativnim metodama, razvilo je stručno osoblje ADS/hibrid.info i u skladu je sa najvišim međunarodnim standardima za proveru činjenica, odnosno prema smernicama Međunarodne mreže za proveru činjenica. (IFCN). ADS/hibrid.info je punopravni član ovog međunarodnog mehanizma - IFCN.

Ovaj izveštaj o monitoringu obuhvata period od 1. do 31. maja 2024. godine u kojem su se obradilo 73 sadržaja lošeg informisanja.

Ovaj kratki monitoring izveštaj predstavlja pregled jednomesečnog stanja informisanosti (lošeg informisanja) tokom meseca maja 2024. godine, prema podacima platforme za proveru činjenica – hibrid.info.

Na osnovu praćenja i obrade 73 sadržaja lošeg informisanja tokom maja 2024. godine, evidentirano je da su lažni sadržaji i dezinformacije bile dve glavne kategorije lošeg informisanja, svaka sa po 19 %. To se desilo zbog mnoštva tema iz oblasti politike i društva koje su ocenjene kao dezinformacije ili obmana. Iza ovih kategorija slede neprovereni sadržaj sa 16 %, clickbait članci sa 12 %, teorije zavere sa 10 % i lažne vesti sa 10 %.

Nakon formalizacije kupovine dronova „Bajraktar” od Turske, na društvenim medijima su počele da kruže razne spekulacije o snabdevanju drugim naoružanjem, uključujući i tešku artiljeriju, kao što su helikopteri, tenkovi, avioni. Neosnovane tvrdnje o snabdevanju KBS-a dominirale su dezinformacijama meseca maja. U međuvremenu, sukob između Izraela i Hamasa, koji je počeo 7. oktobra 2023. godine, i dalje je značajan izvor lošeg informisanja sa mnogo neproverenog sadržaja i dezinformacija. Takođe, incidente u naseljima sa srpskom većinom na Kosovu neki kanali su iskoristili za stvaranje teorija zavere bez činjenica.

Uglavnom neprovereni sadržaji, dezinformacije i lažne vesti o temama kao što su naoružavanje KBS-a, naselja sa srpskom većinom, sukob između Izraela i Hamasa, Sever, naoružavanje kosovske policije i ostale teme, doveli su do toga da oblast bezbednosti prednjači u maju sa 29 %. Bezbednost je praćena nizom tema iz oblasti politike, uključujući mere EU prema Kosovu, priznavanje Kosova, dijalog između Kosova i Srbije, a koje su ocenjene kao dezinformacije i obmana i objavljene su na društvenim medijima i tradicionalnim medijima. Obmanjujući sadržaji za davanje kredita, proizvode za koje se tvrdilo da leče određene bolesti, cenu hleba, mogućnostima zapošljavanja i slično iz društvene oblasti, ocenjeni su uglavnom kao obmane i dezinformacije objavljeni na društvenim medijima i zauzeli su treće mesto u kategorizaciji oblasti.

Kao i prethodnog meseca (aprila), loše informisanje objavljeno na društvenim medijima nastavile je da dominira i tokom ovog meseca (maja), uz blagi porast od 1 % (sa 66 % u aprilu 2024. godine na 67 % u maju 2024. godini). Ovo se može objasniti činjenicom da se sav obmanjujući sadržaj i lažne vesti, kao i značajan deo dezinformacija i neproverenih sadržaja, objavljuju na društvenim medijima. Tokom maja meseca, 57 % sadržaja lošeg informisanja na društvenim medijima objavljeno je na Facebook-u, dok je 33 % na TikTok-u, a 10 % na drugim platformama (X, Instagram, YouTube, Telegram).

U 24 sadržaja lošeg informisanja u kojima se pominju ličnosti, premijer Kosova Aljbin Kurti se pominje u 4 slučaja, dok je albanski Edi Rama u 3 slučaja. Kurti je optužen za zavereničke i lažne tvrdnje od strane medija na srpskom jeziku, uključujući lažno nuđenje srpskih hramova na Kosovu i tvrdnje da kriminalizuje severni deo zemlje. U međuvremenu, Rama je optužen za lažne izjave i pogrešna tumačenja njegovih stavova u vezi sa izraelsko - palestinskim sukobom, što se pogrešno tumačilo kao zamerka albanskog premijera protiv američkog sekretara Antonija Blinkena; lažna tvrdnja da je Rama rekao da Srbija nikada neće priznati Kosovo; kao i dezinformacija na srpskom jeziku na Telegramu da je Edi Rama održao miting u Grčkoj bez saglasnosti grčkih vlasti.

HIBRIDO.INFO